

Brexit'ten Sonra İngiltere'nin Bir Orta Doğu Politikası Olacak mı?

Chris Doyle

Özet: İngiltere, Avrupa Birliği'nden ayrılmayı tercih ettiğinden bu yana İkinci Dünya Savaşı'ndan beri yaşadığı en çetin dış politika kriziyle karşı karşıya. Brüksel'den boşanmak her halükarda büyük bir adım olacaktı ancak böyle bir dönemde daha da büyük bir mesele oldu çünkü henüz hiçbir İngiliz liderin gelecek için net bir vizyon ve strateji ortaya koymak gibi bir hesabı yok. İngiltere küçülecek ve içine dönük bir ada mı olacak yoksa dışa dönük şekilde küresel ticaret sistemine yönelip uluslararası politika sahnesinin zirvesi için sıkı bir mücadele mi sürdürecektir, henüz belli değil. Sırtladığı yüke bakılırsa İngiltere'nin Orta Doğu ekseninde bir kez daha inisiyatif alması biraz zaman alacak gibi. Büyük ihtimalle yeni hükümet "aynı tas aynı hamam" yaklaşımını koruyacaktır fakat herhangi bir taahhüt vermeye ya da inisiyatif almaya da pek yanaşmayacaktır. AB ise bütünlüğünü korumaya çalıştığı için İngiltere ile ilgilenmeye devam edecektir.

Giriş

İngiltere, 23 Haziran'da tercihini Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılmak yönünde yaptı (Brexit diye adlandırılan vaka tam olarak budur). Referandumdan çıkan "ayrılma tercihi" %52'ye %48 oyla, oldukça az bir farkla kazandı. Bu tercih, Financial Times'ın "1960'larda imparatorluk formunu terk ettiğinden bu yana İngiltere'nin dış politikasındaki en temel değişim" olarak tarif ettiği duruma karşılık gelmektedir [1]. Referandumdan çıkan bu sonucu, birçok çevre olumsuz, ayrıştırıcı ve eksik bilgilerle yürütülen bir durum olarak gördü. Bunu başka bir tartışma takip etti: İngiltere'nin gelecekteki politikalarını şekillendirecek muhtemel konu başlıkları ne olacak?

Referandum kampanyası hemen her düzeyde bölünmüş ve parçalara ayrılmış bir Birleşik Krallık olduğunu gözler önüne serdi. Londra, İskoçya ve Kuzey İrlanda büyük oranda AB'de kalmak yönünde oy verirken ülkenin geri kalanı ayrılma taraftarıydı. Ayrımlar ayrıca yaş grubuna göre de bir belirginlik arz ediyordu: Genç nüfus görece daha çok kalma taraftarıydı.[2]

HOW AGES VOTED	
18-24	71% Remain
25-49	54% Remain
50-64	40% Remain
65+	36% Remain ²

(YouGov poll)

Şimdi ise İngiltere, bir belirsizlik okyanusu ile karşı karşıya. Olağanüstü bir durum olmazsa İngiltere, AB'den 2018-2020 arasında bir dönemde ayrılmış olacak. Bununla birlikte İngiltere'nin AB ile gelecekteki ilişkisinin tam olarak nasıl olacağına karar vermesi için İngiliz Hükümeti yeniden seçime gitmek suretiyle yeni bir anlaşma formüle edebilir. Bu anlamda İngiliz kamuoyunu yatıştırmak için içe dönük bir bakış açısının ortaya konması beklenebilir.

Ülkeyi tekrar bir bütün haline getirmek ise oldukça zor olacak. Bu dizayn işinin başında olacak kişi ise eski İçişleri Bakanı ve Başbakan David Cameron'un halefi olan Theresa May. Bir yandan İşçi Partisi büyük bir iç çekişme içerisinde iken referandum sonucu, partinin lideri Jeremy Corbyn'e karşı parlamento grubunda büyük bir isyanı tetiklemişti. Burada baş gösterecek bir liderlik yarışının neticesi, hükümete karşı ciddi bir muhalefet olup olmayacağını da belirleyebilir. Zira İşçi Partisi'nin görece insan haklarına daha yakın oluşu, Amerikan karşıtı, Filistin yanlısı ve savaş karşıtı olma eğiliminde olduğu göz önüne alınırsa Theresa May ve onun yeni Dışişleri Bakanı Boris Johnson, parlamento koridorlarında karşılaşabilecekleri sarsıcı gelişmeler olmaksızın Orta Doğu'da daha çok hareket özgürlüğüne sahip olabilirler.

Dünyanın geri kalanı, doğal olarak Brexit'in İngiltere'nin dünyadaki yeri ve gelecekteki dış politikası için ne anlama geldiğini merak ediyor. İngiltere; BM Güvenlik Konseyi'nin, G7'nin ve G20'nin devamlı üyesi olmasının yanı sıra NATO'ya öncülük eden ve Commonwealth'in bir parçası olan dünyanın en büyük ekonomilerinden biri.

Dahası, artık AB'nin geleceği hakkında da sorular soruluyor. Ayrıca önemli bir soru da bu ayrılma kararının, İngiltere'nin 100 yıldan fazla bir süredir kilit bir rol oynadığı Orta Doğu'ya yaklaşımına nasıl bir etkisi olacağı üzerinedir. İngiltere geçmişte Atlantik'in iki

kıyı hattı boyunca, yani AB ve ABD arasında köprü işlevi görmüş ve sıklıkla stratejik bir güzergah olarak rol oynamaya çalışmıştı. Bu duruş, 2003 yılında İngiltere'nin AB çoğunluğunun aksine ABD'nin Irak'ı işgaline itiraz etmesinden sonra çarpıcı bir şekilde sona erdi. Uzun yıllar değişmeyecek bir diğer kilit faktör ise İngiltere'nin Körfez'deki enerji kaynaklarına olan bağımlılığıdır. Hâliyle İngiltere'nin bilhassa Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile olan ilişkileri, Orta Doğu'ya ilişkin yaklaşımları açısından belirleyici olacaktır. Problem şu ki geçmiş belki de gelecek için doğru bir rehber olmayabilir. Zira İngiltere, değişim içerisinde iken aynı zamanda kendi rotasını bulma çabası içerisinde de.

İngiltere kamuoyunda, özellikle Mart ayında Brüksel'de ve Temmuz ayında Nice'de gerçekleşen saldırılardan sonra şu sıralar gün geçtikçe yaygınlaşan bir Müslüman karşıtlığı göze çarpıyor. Bu hadiseler, İngiliz hükümeti üzerinde Müslüman çoğunluğa sahip ülkelere ve mültecilere daha sert tavır alınması yönünde baskıların artmasına sebep oldu

Peki, referandum sonucunda İngiltere'nin değişimi ne yönde olacaktır? İngiltere'nin Orta Doğu'da kendisini konumlandığı haliyle nereye evrileceğini öngörmek için her zaman olduğu gibi, bunun Avrupa ve ABD için ne anlama geleceği ile yerel durumu birlikte değerlendirmek gerekiyor. Zira Orta Doğu'daki faktörlerin İngiltere'nin bölgeye yaklaşımını belirlemesi pek rastlanan bir durum değil. Bu meselede de İngiltere'nin AB'den ayrılığı, iç bölünmelerini idare edebilme kapasitesi ve Ocak 2017'de göreve başlayan yeni ABD Başkanı anahtar faktörler olacak. İngiltere'de yeni hükümetin ve Dışişleri ekibinin omuzladığı yüke bakılırsa İngiltere'nin Orta Doğu'ya her zamanki gibi ilgi göstermesi güç olabilir.

Orta Doğu'daki ilişkilerin itici gücü insan hakları değil büyük ölçüde ticarettir. Burada insan hakları zaten esaslı bir mesele olmaktan ziyade hep göstermelik bir mesele olageldi. Zira bir kural olarak İngiliz Hükümeti için en önemli başlık ticarettir ve yeni Uluslararası Ticaret Bakanı Liam Fox döneminde ticari ilişkiler her zamankinden daha önemli bir başlık olacaktır. Körfez gibi esaslı piyasalar ise bu süre zarfında daha fazla talep alanı geliştirmeden önce İngiltere için öncelikli piyasalar olacak

İçeride ise referandum tartışmaları egemenlik, kimlik, göç ve ekonomi konuları etrafında döndü. Öte yandan İngiltere'deki müesses nizama ve yönetime dair hayal kırıklığıyla birlikte kontrolsüz göçe dair korkular halkı ayrılma kararına iten bir diğer faktördü. Geçtiğimiz yıl Donald Trump'a ve Bernie Sanders'a yönelik destek selinde görüldüğü gibi ABD'de de benzer bir duygu hâkimdi. Bu durum da tüm partilerin (İskoç Ulusal Partisi hariç) siyasi yönetime olan güven eksikliğinin altını çiziyor ki bu detay Westminster'deki politikacıların, kendisini yabancılaşmış hisseden tabandaki hareketlerle tekrar bağlantı kurmak zorunda kalacağı anlamına geliyor.

İngiltere kamuoyunda, özellikle Mart ayında Brüksel'de ve Temmuz ayında Nice'de gerçekleşen saldırılardan sonra şu sıralar gün geçtikçe yaygınlaşan bir Müslüman karşıtlığı göze çarpıyor. Bu hadiseler, İngiliz hükümeti üzerinde Müslüman çoğunluğa sahip ülkelere ve mültecilere daha sert tavır alınması yönünde baskıların artmasına sebep oldu. Şöyle ki Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) gibi bir partinin öncülüğünü yaptığı, Müslüman karşıtı aşırı sağ partiler daha da serpilebilir. İngiltere ve AB'de İslamofobi'nin bu şekilde yükselmesi, büyük Müslüman devletlerin asıl endişe duyması gereken mesele olmalı. Nitekim Müslüman karşıtı saldırılar Brexit'ten hemen sonra artışa geçti bile.

Avrupalı liderler gergin çünkü durumu tekrar kontrol altına almak istiyorlar. Onlar için en büyük korku, bu durumun bir salgın halini

alması. Diğer birçok AB ülkesinde halklar hızla AB'ye dair şüpheler besliyor (Euroseptisizm) ve Brexit gibi bir referandum talep ediyor. Anketlere göre Fransa, AB'ye İngiltere'ye oranla daha fazla şüpheli yaklaşıyor ki burada da 2017 yılında bir seçim gerçekleşecek [3]. Nitekim Fransa'da Ulusal Cephe lideri Marine Le Pen İngiltere'deki referandum sonucundan mutlu. Danimarka, Hollanda, Avusturya, Finlandiya, İsveç, Polonya, Çek Cumhuriyet ve Macaristan ise referandum gerçekleştirmeyi arzu eden diğer ülkelerden sadece birkaçı.

Bununla birlikte kamuoyu yoklamaları, Brexit sonrası endişeli belirsizliğin etkilerinden birinin Euroseptisizmin azalması olduğunu da gösteriyor. AB'nin şu anki duruşu, ayrılık kararıyla başta Fransa olmak üzere başkalarını da teşvik eden İngiltere'nin bunun için bir bedel ödemesi gerektiği yönünde. Angela Merkel ise bunun aksine, AB'nin İngiltere'ye karşı sert bir tutum içerisinde olmaması gerektiğini söyledi. Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk, Theresa May ile yaptığı görüşmede "yumuşak bir ayrılık" istediklerinden bahsetti [4]. Bununla beraber şu da açık ki AB devletleri, İngiltere'ye zarar vermeleri durumunda, İngiltere'nin dev ekonomisi sebebiyle kendileri de zarar görecektir. Esasında, Theresa May, şu an önde gelen müttefiklerine İngiltere'nin onlarla beraber olduğu ve rotasını değiştirmeyeceği konusunda güven vermek hususunda hiç olmadığı kadar telaşlı. Nitekim kendisi de "makul ve düzgün bir ayrılıktan" bahsetmişti [5].

Orta Doğu'daki ilişkilerin itici gücü insan hakları değil büyük ölçüde ticarettir. Burada insan hakları zaten esaslı bir mesele olmaktan ziyade hep göstermelik bir mesele olageldi. Zira bir kural olarak İngiliz Hükümeti için en önemli başlık ticarettir ve yeni Uluslararası Ticaret Bakanı Liam Fox döneminde ticari ilişkiler her zamankinden daha önemli bir başlık olacaktır. Körfez gibi esaslı piyasalar ise bu süre zarfında daha fazla talep alanı

Uluslararası meselelerin, Brexit sonrasında öncelikleri arasında yer almayacağı bir İngiltere, zaman ve kaynak konusunda karışıklık içerisine girdikçe daha içe kapanık ve gerilimli bir hale gelebilir. Öte yandan önümüzdeki dönemde büyük uluslararası meseleler, tekil ilişkilerden ziyade bazı devlet blokları ve ittifakları tarafından karara bağlanacak ve bu yüzden İngiltere, kayda değer bir nüfuz kaybına uğrayacaktır

geliştirmeden önce İngiltere için öncelikli piyasalar olacak. Öte yandan İngiltere, ABD dahil olmak üzere en büyük ticari ortaklarıyla ticaret antlaşmaları konusunda müzakere etmeli. Bu ise motivasyon gerektirdiği kadar zaman alacak bir durum da. Nitekim bunun için binlerce mevzuat ve düzenleme gerekecek. Bunun yanı sıra farklı uluslararası ve ikili ticaret antlaşmalarının müzakere edilip hazırlanmasına ihtiyaç olacak. Bu, İngiltere'nin şu an AB üyesi olarak bir parçası olduğu antlaşmaların yerini alacak 50 yeni ticaret antlaşmasını da içerecektir.

Uluslararası meselelerin, Brexit sonrasında öncelikleri arasında yer almayacağı bir İngiltere, zaman ve kaynak konusunda karışıklık içerisine girdikçe daha içe kapanık ve gerilimli bir hale gelebilir. Öte yandan önümüzdeki dönemde büyük uluslararası meseleler, tekil ilişkilerden ziyade bazı devlet blokları ve ittifakları tarafından karara bağlanacak ve bu yüzden İngiltere, kayda değer bir nüfuz kaybına uğrayacaktır. Bu durumda İngiltere'nin ABD ile yakın bir temas içerisinde olup Beyaz Saray'a daha bağlı hareket edeceğinin neredeyse kesin olduğu söylenebilir.

Geniş anlamda Orta Doğu içinse bu durum, AB'nin ve İngiltere'nin kendi iç gündemlerine bağlı kalacakları, İsrail-Filistin sorunu gibi bölgedeki çatışmaları çözmek hususunda yapıcı inisiyatiflere muhtemelen dahil olmayacakları anlamına geliyor. Yakınlarda Fransa tarafından ön ayak olunan, Filistin'e dair uluslararası bir konferans gerçekleştirilmiş olabilir ancak bundan böyle

aynı seviyede bir diplomatik eforun sarf edilip edilmeyeceği merak konusudur.

Şu an için İngiltere'nin İsrail-Filistin sorununa yaklaşımı değişecek gibi görünmüyor. Çünkü İngiltere Hükümeti hâlâ İsrail'e yakın durup İsrail'in illegal eylemlerine ciddi bir eleştiri getirmekten uzak duran kimselerden oluşmakta. Boykot, Tecrit ve Yaptırımlar Hareketi'ne (BDS), özellikle de Boris Johnson'ın BDS destekçilerine yönelik sevimsiz ve kaba yorumlarına bakılırsa, karşı koyma anlamında bir değişim olmayacak [6]. Genel olarak ise İsrail'in yerleşim politikalarına yönelik eleştiriler ve iki devletli çözüme açıktan destek devam edecek. Öte yandan, diğer devletlerde olduğu gibi İsrail son derece kıymete de binebilir, zira İngiltere bir ticaret antlaşmasının veya bir ticari birliğin peşinde ve bu yüzden hükümet, David Cameron'ın da ilgi duyduğu şekilde, İsrail ile ileri teknoloji sektöründe gelişmekte olan ticaret ilişkisini koruyacak ve hatta büyütecektir. Fransa'nın girişimleri ise sınırlı bir istek ve beklenti ile desteklenmeye devam edecektir.

İngiltere için Suriye meselesi ise yalnızca IŞİD ile mücadele ve mülteci akınını asgari düzeye indirme merceğinden izleniyor olabilir. Bir yandan Türkiye, AB'ye girmesine taraftar olan önemli bir ismi kaybetti. Fakat Suriye meselesinde bölgeye yakınlığına ve krizin etkisine rağmen Avrupa Birliği pek az bir etkiye sahip. Uluslararası bağlamda iki büyük oyuncu olarak Rusya ve ABD ile kilit bölgesel aktörler olarak Türkiye, Suudi Arabistan ve İran etkili bu meselede. Fransa ve İngiltere ise bu anlamda gün geçtikçe daha büyük bir hayal kırıklığı yaratıyor.

Şu an için İngiltere'nin İsrail-Filistin sorununa yaklaşımı değişecek gibi görünmüyor. Çünkü İngiltere Hükümeti hâlâ İsrail'e yakın durup İsrail'in illegal eylemlerine ciddi bir eleştiri getirmekten uzak duran kimselerden oluşmakta

Öte yandan birçok AB ülkesi gibi İngiltere'nin de dış ve güvenlik politikaları pek sorgulanmıyor. Suriye'den çıkarılan ders; Fransa, Almanya ve İngiltere'nin Avrupa'nın genel yaklaşımlarına karar veren öncü Avrupalı aktörler olarak kalmaya devam edeceğidir, tıpkı geçmişte İran, Filistin ve Suriye meselesinde olduğu gibi. IŞİD'i ve diğer şiddet yanlısı grupları mağlup etmek, şu an İngiltere'nin AB harici dış politikasının en öncelikli gündemini oluşturuyor. Bu yanılla İngiltere, AB'de olmasa bile Avrupalı kaldığını göstermesi açısından kendisine yeterli hareket alanı sağlayacaktır. Zira İngiltere, diğer ülkelerin teröre karşı mücadelede hâlâ faydalanmak istediği en iyi seviyede istihbarat imkanlarına ve ajanlarına sahip bir ülke konumunda. İngiltere, kendisini geri çekmek yerine muhtemelen kendi rolünü IŞİD karşıtı koalisyon üzerinden kurgulayacaktır. Fakat IŞİD'i mağlup etmeye hâlâ çok uzaktalar ve dışışleri yetkilileri, IŞİD'in egemenlik alanı Irak ve Suriye ile sınırlı olsa da küresel çapta eylem gerçekleştirebilme kapasitesine sahip olması sebebiyle herkesi alarma geçirdiğini itiraf ediyor.

IŞİD'i ve diğer şiddet yanlısı grupları mağlup etmek, şu an İngiltere'nin AB harici dış politikasının en öncelikli gündemini oluşturuyor. Bu yanılla İngiltere, AB'de olmasa bile Avrupalı kaldığını göstermesi açısından kendisine yeterli hareket alanı sağlayacaktır

İran ile görüşmeleri sürdüren kişi AB Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini. İngiltere, AB'den ayrıldıktan sonra da Mogherini bu pozisyonda kalacak mı? İran ile olan ilişkilerin bir anda rafa kaldırılamayacağını göz önüne alırsak bu ilişkilerde İngiltere'nin rolü ne olacak? Esasında İran, Brexit ile birlikte daha zayıf bir AB ve İngiltere göreceğini varsaydığı için söz konusu ayrılma kararını mutlulukla karşıladı. Hatta İran Devrim Muhafızları'nın üst düzey bir komutanı, bunun "sömürgecilik ve insanlığa karşı suçlarla geçen yılların

bedeli" olduğunu söylemişti [7].

Fakat İngiltere'nin en azından AB'den bağımsız bir dış politikası olacağı pekala çok açık. Bu, gelecekteki bir hükümetin Filistin meselesine dair risk alacağı anlamına gelebilir mi? Filistin'in tanınacağı yahut belki de birçok diplomatın istediği gibi Hamas ve Hizbullah ile doğrudan temaslara başlanacağı anlamına gelebilir mi? İngiltere'nin halihazırdaki konumu, İsrail'in yerleşimleri ve Gazze gibi konularda daha zayıf hale geldiği bir noktada farklı bir yöne evrilebilir. Muhafazakârlardan oluşan bir hükümet muhtemelen rotasını değiştirmeyecektir ancak İşçi Partililerden oluşan bir hükümetin bu tarz bir yön değişikliğinden yana olacak olması muhtemeldir. Açık ticaret yaklaşımı benimsenirse İran ile çok daha büyük bir iş ortaklığı imkanı doğabilir. Nitekim İran Enerji Bakanı halihazırda, Londra'da Rolls Royce yetkilileriyle görüştü bile. Zira birçok şirket, sadece ABD yaptırımlarının sürmesinden ve İran ile yapılacak antlaşmaların iptal edilmesinden çekiniyor. Ayrıca başarısız darbe girişiminden sonra durumunu toparlayabilirse Türkiye de iyi bir pazar olabilir.

Yenidurumdakendisininitehditaltındahisseden alanlardan biri de uluslararası kalkınma birimleri. Çiçeği burnunda Uluslararası Kalkınma Bakanı Priti Patel de dahil olmak üzere Muhafazakâr Partinin sağ kanadındaki birçok kişi Gayrı Safi Milli Hasıla'nın (GSMH) %0,7'si kadar yardımda bulunma taahhüdüne bağlı kalınması gerektiğine inanmıyor. Brexit'in muhtemelen İngiliz ekonomisini olumsuz yönde etkileyecek olması ihtimali ile birlikte İngiltere'nin ne ölçüde uluslararası yardımlarda bulunması gerektiğine dair bir tartışma da ortaya çıkacaktır. Patel ayrıca İngiltere'de idam cezasının gelmesinden yana ve bu durum, İngiltere'nin idam isteyen ülkelere yönelik uzun süredir takındığı tutumu değiştirmesi için kendisiyle bir süreliğine uğraşabileceği anlamına geliyor.

Peki bu, pratikte ne anlama geliyor? Ekonomi daraldıkça İngiltere'nin yaptığı yardımlar da düşecektir. Birçok çevre İngiltere'yi büyük bir "yardım gücü" olarak görüyor, özellikle de ikinci en büyük bağış yaptığı ülke olan Suriye'deki yardımlarından ötürü. Büyük olasılıkla bu yüksek profilli konumundan ötürü Suriye'ye yapılan yardımlar yakın vadede düşmeyecek fakat Filistin gibi yardım alan diğer alanlar darbe yiyebilir.

Açık ticaret yaklaşımı benimsenirse İran ile çok daha büyük bir iş ortaklığı imkanı doğabilir

AB de İngiltere'nin ayrılmasıyla beraber değişecektir. Birçok çevre, AB'nin ABD'den daha az etkilendir duruma geleceğine inanıyor. Nitekim AB'nin daha uyumlu bir dış ilişkiler politikasına sahip olma şansı var. Fakat İngiltere'nin dünya klasmanındaki diplomatik hizmetlerinden ve istihbarat birimlerinden mahrum kalacaktır. King's College'dan Profesör John Bew'ın öne sürdüğü gibi, "İngiltere, ne tür bir AB görmek istediğine dair bir vizyon geliştirmeli ve bunun gelişimini teşvik etmelidir. Eğer tarihten alınacak bir ders varsa o da Avrupa kıtasında ulusal güvenliğin en büyük önceliklerinden birisinin istikrarın korunması olduğudur" [8]. İngiltere Savunma Bakanı ise İngiltere'nin hâlâ Akdeniz'deki insan kaçakçılarıyla ve Somali'deki korsanlarla mücadele gibi birçok AB askeri operasyonuna katılacağını belirtmiştir [9].

İngiltere'nin dünyaya yönelik yeni bir yaklaşım ortaya koyabilmesi zor olacak. Mısır, Ürdün ve Lübnan eski Büyükelçisi James Watt, "kendisini AB üyeliği kozasından çıkaran bir İngiltere'nin bu aşamada öncelikli olarak ihtiyaç duyduğu şeyin, dış politikada ve Birleşik Krallığın kimliğine dair tartışmalarda tavizsiz ve vizyoner bir liderlik" olduğuna inanıyor. Daha az patinaj, daha az gerçekçi bir yol izlemek ve tarihten daha fazla ders çıkarmak İngiltere'ye yardımcı olacaktır" [10]. İngiltere'deki birçok çevre bunun için

biraz geç olduğunu öne sürüyor ve ne yazık ki 23 Haziran'daki oylama öncesinde başlıca gündemin bu olmadığını belirtiyor.

İngiltere'nin Orta Doğu politikalarındaki değişimini henüz tespit edemeyen bölgesel aktörlerin sabırlı olması gerekiyor. İngiltere'nin içerisinde olduğu belirsizlik dış ilişkilerine de yansıtacak ve bu durum aylar değil yıllar sürecektir. Fakat belki de İngiltere tüm bu süreçten daha güçlü bir şekilde çıkacak ve daha önceki ağır aksak yürüyüşünün aksine dünyadaki rolünü yeniden gözden geçirmeye mecbur kalacaktır.

Referanslar:

- [1] After the Brexit storm, a semblance of order, Financial Times, 14 Temmuz 2016.
<http://www.ft.com/cms/s/0/538242fe-49cb-11e6-8d68-72e9211e86ab.html#axzz4F3PfZq3z>
- [2] <https://yougov.co.uk/news/2016/06/27/how-britain-voted/>
- [3] Brexit contagion: UK vote raises fears of a tsunami of EU membership referendums, Telegraph 28 Haziran 2016.
<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/28/brexit-contagion-uk-vote-raises-fears-of-a-tsunami-of-eu-members/>
- [4] EU's Tusk tells Britain's May he wants 'velvet divorce' after Brexit vote, Reuters, 19 Temmuz 2016.
<http://www.reuters.com/article/us-britain-eu-tusk-idUSKCN0ZZ2KZ>
- [5] Brexit: Theresa May says talks won't start in 2016, BBC, 20 Temmuz 2016.
<http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-36841066>
- [6] "Boris Johnson's Palestinian trip cut short after pro-Israel remarks," 11 Kasım 2015.
<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/11/boris-johnson-forced-cancel-palestinian-events-pro-israel-remarks>
- [7] <https://7days.ae/world-leaders-reacted-uk-leaving-eu/88023/amp>
- [8] <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/20/after-brexit-britains-place-in-the-world-as-at-americas-side-look/>
- [9] Britain 'can still join EU military missions after Brexit' Ben Farmer and Kate MacCann, 20 Temmuz 2016.
<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/19/britain-can-still-join-eu-military-missions-after-brexit/>
- [10] <https://ambassadorllp.com/wp-content/uploads/2016/04/James-Watt-CVO-British-Foreign-Policy-after-Brexit-July-2016-1.pdf>

YAZAR HAKKINDA

Chris Doyle, Londra merkezli bir sivil toplum kuruluşu olan Council for Arab- British Understand'in direktörlüğünü yürütmektedir. Uzmanlık alanı Orta Doğu'dur ve İngiliz medyasında Orta Doğu Siyaseti üzerine yorumlarını paylaşmaktadır.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum, amacı; Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum, bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözetken araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

